

1.03 Kratki znanstveni prispevek

UDK 929Rode A.
Prejeto: 9. 1. 2012

Zlati odlikovanec z Rodice – Anton Rode (1895–1917)

MIHA ŠIMAC

univ. dipl. zgod. in prof. teol., mladi raziskovalec pri Inštitutu za zgodovino Cerkve TF UL
Vrba 26, SI-4274 Žirovnica
e-pošta: miha.simac@gmail.com

IZVLEČEK

V tem prispevku sem skušal predstaviti življenjsko pot slovenskega odlikovanega vojaka Antona Rodeta. Med prvo svetovno vojno se je namreč posebej izkazal na romunskem bojišču, svojo hrabrost pa je plačal z življenjem. Časopis *Slovenec* je zapisal novice, da mu je bila posmrtno podeljena zlata medalja za hrabrost. Ob tej novici in podatku, da je Anton Rode izhajal iz Rodice, se je kar samo po sebi postavilo vprašanje, ali je bil omenjeni hrabri vojak morda tudi sorodnik kardinala Franca Rodeta?

KLJUČNE BESEDE: Anton Rode, Rodica, Danilo Majaron, 1. svetovna vojna, IJR 27, soška fronta, romunsko bojišče, zlata medalja za hrabrost, kardinal Franc Rode

ABSTRACT

ANTON RODE (1895–1917) – RECIPIENT OF THE GOLDEN BRAVERY MEDAL FROM RODICA

The article portrays the life of the Slovenian decorated soldier Anton Rode, who distinguished himself on the Romanian battlefield during the First World War but paid for his bravery with his life. According to the notice in the newspaper *Slovenec* the golden bravery medal was awarded to him posthumously. Based on that newspaper notice and the information that Anton Rode was originally from Rodica, one can't help but wonder whether is perhaps somehow related to this brave soldier Cardinal France Rode.

KEY WORDS: Anton Rode, Rodica, Danilo Majaron, World War I, IJR 27, the Isonzo Front, Romanian battlefield, golden bravery medals, Cardinal France Rode

Uvod

Časopis *Slovenec* je dne 9. 10. 1917 objavil to vest: »Po smrti odlikovan. Pred sovražnikom padli praporščak 2. gorskega strelskega polka Anton Rode je odlikovan z zlato hrabrostno svetinjo.«¹ Tednik *Ilustrirani glasnik* je kasneje objavil tudi fotografijo Antona Rodeta in ob tem zapisal, da je izhajal iz vasi Rodica.² Ob tem podatku se je nehote kar samo po sebi postavilo vprašanje, ali ni šlo morda za sorodnika gospoda kardinala, dr. Franca Rodeta, čigar rod tudi izhaja iz te vasi? Raziskovalna žilica mi ni dala miru, da ne bi poizkusil izvedeti še kaj več o tem hrabrem vojaku Rodetu. Kot odgovor na zastavljeno vprašanje je na podlagi dokumentov in drugih zapiskov tako nastal ta prispevek, ki prikazuje življenjsko pot mladega Antona Rodera.

Mlada leta

V vasi Rodica, v hiši s številko 9 (domače ime Adam), se je v številni družini Janeza Rodeta in matere Marije, roj. Cerar, 17. januarja 1895 kor osmi otrok rodil Anton Rode.³ Iz popisa duš (status animarum) je razvidno, da je bil Anton v resnici mlajši brat kardinalovega očeta Andreja.⁴

Anton Rode je osnovno šolo obiskoval v domači fari, »uka žeja« pa ga je nato vodila na gimnazijo. V domačem izročilu je ostalo v spominu, da se je šolal na kranjski gimnaziji, tega pa letna izvestja kranjske gimnazije ne potrjujejo. Zato pa ga najdemo v Ljubljani, kjer je šolanje nadaljeval na I. klasični gimnaziji. Izvestja za šolsko leto 1907/1908 nam tako povedo, da je bil učenec 1. b oddelka,⁵ med njegovimi sošolci pa najdemo tudi Danila Majarona,⁶ sina znanega odvetnika dr. Danila Majarona.⁷

¹ *Slovenec*, 9. 10. 1917, str. 2.

² *Ilustrirani glasnik*, 24. 1. 1918, str. 164.

³ NSAI., ŽA Mengeš, RMK Mengeš 1893–1900, pag. 45, zap. št. 7.

⁴ NSAI., ŽA Mengeš, Razne knjige, fasc. 4, Status animarum 1794–1904.

⁵ Prim. Požar: *Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach*, str. 91.

⁶ Danilo Boris Majaron je bil skupaj z nekaterimi drugimi sošolci vpoklican v vojaško službo. Kljub vojni vihi se je vpisal na pravno fakulteto, saj je želel slediti očetu. Žal pa je postal žrtev španske gripe. Umril je 15. 10. 1918 v Ljubljani, star 21 let. Prim.: *Slovenec*, 15. 10. 1918, str. 4.

⁷ Danilo Majaron (1859–1931), slovenski pravnik, politik in častni doktor ljubljanske univerze. Kratka biografija o njem: <http://www.lborovnica.si/?m=pages&id=44> (zapis z dne 6. 9. 2011).

V vojaški suknji

Časopis *Slovenec* je dne 17. februarja 1915 objavil razglas o novih naborih:

»Črnovojniško pregledovanje v Ljubljani. V četrtek dne 18. februarja t. 1. se prične črnovojniško pregledovanje v Ljubljani. V četrtek 18. februarja pride k pregledovanju letnik 1891.. in sicer ob 8. uri domači, ob 9. uri tuji črnovojniki. V petek 19. februarja pride k pregledovanju letnik 1895. domači in v soboto 20. februarja letnik 1895. tujih črnovojnikov. Letnik 1896. pride k pregledovanju meseca marca.«⁸

Čeprav je bil Anton Rode v tem času še dijak, si je že nadel vojaško suktnjo. Tudi on je bil namreč eden tistih, ki so se v vojski znašli kot enoletni prostovoljci.

Med njegovimi sorodniki se je ohranil spomin, da naj bi se ob začetku vojne proti Italiji uril za pilota v Devici Mariji v Polju.⁹ Res je bilo tam kratek čas vojaško letališče, toda dokumenti, ki se nanašajo nanj, razodevajo, da je bil dodeljen k 27. domobranskemu pehotnemu polku. Kot je zapisal Albin Peterlin, so enoletne prostovoljce iz tega polka, kakor tudi tiste iz 17. in 97. pehotnega polka, poslali v mestno ljudsko šolo na Vrtači: »Tu so nas začeli takoj seznanjevati s prvimi vojaškimi znanostmi, kot so: „Habt Acht! Rucht! Salutiert!“¹⁰ itd. Pod Rožnikom smo že delali prve male voje.«¹¹

Albina Peterlina so 30. marca 1915 skupaj s približno 150 prostovoljci poslali v rezervno častniško šolo v Breže na Koroškem. Tu je nadaljeval svoje urjenje in ostal v zaledju vse do konca julija, ko je bil kot pripadnik 1. stotnije 12. maršbataljona poslan v Galicijo. Medtem ko so Albina Peterlina marca poslali v častniško šolo, se je Anton Rode po nadaljnjih urjenjih že 11. maja 1915 znašel na bojišču.¹² Zanimivo je, da v predlogu za zlato medaljo za hrabrost zasledimo malce drugačne podatke. Po njih naj bi Anton Rode namreč prišel na bojišče nekaj tednov kasneje, in sicer 27. maja 1915.¹³

27. domobranski pehotni polk je bil v maju 1915 na ruski fronti. Toda že sredi avgusta je bil premeščen na soško bojišče. Kakšna je bila njegova

⁸ *Slovenec*, 17. 2. 1915, str. 5.

⁹ Pismo gospoda kardinala Franca Rodeta z dne 18. 3. 2011 (hrani avtor).

¹⁰ Nem. vojaški ukazi: »Pozer! Mirmol! Salutiraj!»

¹¹ Šimac: Zapiski vojaka Albina Peterlina, str. 359.

¹² ČSTA/KA, Belohnungsakten des Weltkriegs 1914–1918, Mannschaftsbelohnungsanträge (MBA), Anton Rodc, MBA 646.711, karton 366.

¹³ ČSTA/KA, Belohnungsakten des Weltkriegs 1914–1918, Mannschaftsbelohnungsanträge (MBA), Anton Rodc, MBA 100/4967/17, karton 163.

Pokopališče v kraju Tîfêști v Romuniji.

pot in kje vse so se vozili fantje, ki so bili poslani na jugozahodno fronto, nam je opisal Albin Peterlin:

»Naslednji dan zjutraj smo se že poslavljali od blatne Galicije, katere sem bil že sit, v nadi, da je ne bomo videli nikdar več, kar se nam pa ni zgodilo, razen tistim, ki so dali na laški fronti življenje za domovino. Vožnja me ni več tako zanimala, čeprav smo se od Szatmar-Newtonja vozili drugod kot pred pol mesecem. Čez Miskolcz in Godollo smo se 18. avgusta opoldne pripeljali v Budimpešto. Na kolo-dvoru, ki leži na desnem bregu Donave, na kateri se je zibalo polno čolnov in ladjic, smo se ustavili. Tu smo na svoj način proslavili cesarjev rojstni dan. Kratek govor, trikratni „hoch“¹⁴ in cesarska pesem. Po triurnem odmoru odhiteli dalje. Ponoči, žal, smo se vozili mimo Blatnega jezera. Čez Veliko Kanižo in Ptuj smo se pripeljali po treh tednih zopet v Maribor. Tu bil daljši odmor, nato pa naprej na Celovec in Belfak. V jutru 20. avgusta smo se pripeljali v Brno (Fürrnitz) na Koroskem, kjer smo izstopili. Tu smo ostali pet dni, da so nas opremili z gorsko opravo in nas preiskali, ako nima kdo kake nalezljive bolezni. 25. avgusta smo se odpeljali v Trbiž, od tu pa nato korakali v Rabelj, od koder smo po 5 km dolgem rovi ondotnega rudnika ponoči prišli v Spodnji Log (Unterbreth). Do tu je korakal naš I.

bataljon redno skupaj. V Logu so pa vsako stotnijo poslali kam drugam.«¹⁵

Po tej poti se je peljal tudi Anton Rode. Če gre verjeti skopim podatkom iz ohranjenih dokumentov, je bil tedaj pripadnik 1. stotnije 1. bataljona,¹⁶ po tem pa je mogoče sklepati, da se je najverjetneje zadrževal na položajih pod Rombonom. Tu je s soborci doživljal vremenske nevšečnosti in sovražna obstreljevanja, pa tudi dočkal božične in novoletne praznike. V februarju 1916 je bil 27. domobranski pehotni polk premeščen na tirolsko bojišče, v bojno črto na Findenig-Kofel (1.216 m). Po nekaj dneh lepega vremena so dočakali močno sneženje, ki je povzročalo še dodatne težave: »Snežilo je brez prestanka dan na dan. Vedno je bilo treba odkidavati pota in naše barake, da nismo ostali popolnoma zasneženi. A pomagalo je malo, ker je brila kar naprej mrzla burja in sproti vse zamela, kar smo odkidali. Poleg tega so še vedno drveli v dolino snežni plazovi, ki so marsikaterega odnesli s seboj, a je bil vsak rešen.«¹⁷

¹⁵ Šimac: Zapiski vojaka Albina Peterlina, str. 360–361.

¹⁶ Prim. ÖSTA/KA, Belohnungsakten des Weltkriegs 1914–1918, Mannschaftsbelohnungsanträge (MBA), Anton Rode, MBA 646.711, karton 366.

¹⁷ Šimac: Zapiski vojaka Albina Peterlina, str. 364.

¹⁴ Nem. »živjola«

Vendar je prav 12. marca 1916 snežni plaz povzročil tudi smrtne žrtve med vojaki tega polka. Zato so bili veseli, ko so jih čez nekaj dni premestili v zaledje. Prvi in tretji bataljon sta se nastanila v vasi Auer, drugi pa v Branzollu. Tu so ostali ves čas priprav na ofenzivo, tako imenovano kazensko ekspedicijo (Strafexpedition),¹⁸ ki so jo avstro-ogrške vojaške sile sprožile 15. maja 1916 in s katero so želele presenetiti Italijane in jih poraziti. Po začetku ofenzive so tudi 27. domobranski pehotni polk poslali na fronto. Tu se je 3. junija 1916 v bojih za Monte Cengio še posebej izkazal njegov prvi bataljon. V njem sta služila tako Anton Rode kot tudi Albin Peterlin. Peterlin je kot pripadnik 2. stotnije takole opisal dogodke tistega dne:

»Prišel je 3. junij 1916, dan, ko se je prvi bataljon našega domobranskega polka tako junaško obnesel. Ob 9h dopoldne je prišla menaža za nas in tudi mi smo jo dobili za polentarja, namreč ročnih granat in municije. Ob 10h napovedan napad, ki je bil pa kmalu prestavljen na 11h. Ob pol 11h se je pričelo prodiranje. Vreme krasno, naša artiljerija delala izborno. Teren je bil za nas zelo ugoden, zato smo se brez izgub približali po hosti sovražnim postojankam samo na 40–50 korakov. Tedaj pride od artiljerije povelje, da naj počakamo artiljerijske priprave, kar smo pa v našo srečo prepozno izvedeli. Kajli ravno tisti čas smo zajurjasi in planili v laške postojanke, kjer so se nam vdali skraj brez odpora. Sem in tje se je kdo ustavljal, kar ga je pa stalo življenja. Tedaj se pa privale cele množice Lahov – bili so grenadirji, elita laške armade, – ki so čakali naše artiljerijske priprave v kavernah, a prišli so prepozno in vdali so se morali tudi ti. Veseli so pometali orožje proč in z belimi ovratnimi rutami mahajoče so jih odvedli dol. Tedaj se je brž telefoniralo artiljeriji, da je Mte Cengio že zavzet in ravno še o pravem času, ker so naši ravno nameravali storiti bobneči ogenj (Vormelfeuer) na Labe, ki jih pa že ni bilo več gori. Nato smo še pretaknili vse luknje in preiskali, če se ne skriva še kje kak Lah, fantje so pobrali po laških pozicijah, kar je bilo kaj vrednega. Jaz sem tačas ogledoval krasno, smejočo se beneško ravan, ki je ležala pod nami. Tu smo bili zaplenili več strojnih pušk, dva 15 cm možnarja in veliko množino raznega materiala. Ker so prišli drugi zaveset osvojene pozicije, smo mi odšli na drugo stran, se tam zbrali, da bi se malo odpočili.«¹⁹

Srebrna medalja za hrabrost 1. razreda

Prav ob tem zavzetju Monte Cengia, o katerem poroča Peterlin, se je kadetni aspirant Anton Rode, ki je tedaj pripadal 1. stotniji, posebej izkazal z

drznim nastopom in hrabrostjo. Njegovi nadrejeni so zato zanj predlagali odlikovanje s srebrno medaljo za hrabrost 1. razreda. V predlogu so o njem zapisali:

»Ta drzni mož se je v naskoku na Monte Cengio dne 3. 6. 1916 odlikoval s spretnim vodenjem svoje čete. Na težkem terenu jo je zgljedno znal obdržati skupaj. Z bodrilnimi klici mu je kljub strašnemu čelnemu in bočnemu ognju uspelo s hrabrimi vojaki prodreti naprej. Ko je dosegel jurišno razdaljo, je na čelu vrlih mož vdril v sovražnikov strelski jarek in zmetal na nasprotnika rčne granate. Ob predirljivem kriku „hura!“ sta sovražnikov strelski jarek zajela nered in zmeda. Ta pogumni poveljnik čete je bil že v mnogih bojih in se je vselej junaško vedel pred sovražnikom.«²⁰

Anton Rode je to odlikovanje tudi v resnici prejel. Časopis *Slovenec* je 28. avgusta 1916 objavil poseben članek o odlikovanih v 27. domobranskem pehotnem polku. Med drugim v njem o odlikovancih s srebrno medaljo za hrabrost 1. razreda lahko preberemo: »Srebrno hrabrostno svetinjo 1. vrste so prejeli: praporščak v rezervi Walter Laurenčič (ranjen), san. praporščak Ferdo Korun, kadet-aspirant Anton Rode, enol. prostov. des. Kari Terpin (padel), narednik Eric Deschko (padel), des. Leopold Panek, naredn. Oton Zirc, praporščak v r. Valentin Kleiner (mrt), naredn. Matija Cernar (padel), enol. prost. četov. Jožef Judnič.«²¹

Iz časopisa kakor tudi iz dokumenta je ob tem razvidno, da je Anton Rode med svojim vojaškim službovanjem napredoval v kadetnega aspiranta. Najbrž je bil torej tudi njegov celotni naziv tak, kot je ob svojem povišanju zapisal Albin Peterlin: »10. februarja sem postal kadetni aspirant, cel naslov pa se je glasil: enoletni prostovoljec narednik – kadetni aspirant. Na ta način sem prišel do častniške menaže in do dnevnih 90l.«²² Takšno dnevnicco je torej prejemal tudi Anton.

V šoli za rezervne častnike

25. septembra 1916 so Antona Rodeta poslali v zaledje.²⁴ Lahko bi sklepali, da je bil lažje ranjen ali

²⁰ ÖSTA/KA, Belohnungsakten des Weltkriegs 1914–1918, Mannschaftsbelohnungsanträge (MBA), Anton Rodé, MBA 646.711, karton 366.

²¹ Odlikovanja pri 27. domobr. polku. V: *Slovenec*, 28. 8. 1916, str. 5.

²² Prejemal je torej dnevnicco v višini 90 helerjev (najnižja denarna enota v habsburški monarhiji). Avstro-ogrška osnovna valuta je bila krona (K), ki je štela 100 helerjev (h).

²³ Šimac: Zapiski vojaka Albina Peterlina, str. 363.

²⁴ Prim. ÖSTA/KA, Belohnungsakten des Weltkriegs 1914–1918, Mannschaftsbelohnungsanträge (MBA), Anton Rodé, MBA 100/4967/17, karton 163.

¹⁸ O tej ofenzivi glej Simič: *Po sledih soške fronte*, str. 113.

¹⁹ Šimac: Zapiski vojaka Albina Peterlina, str. 368.

pa je na fronti zbolel ter bil poslan na okrevanje. Toda iz dokumenta, ki je bil najden v Vojnem arhivu na Dunaju, lahko razberemo, da so ga v septembru 1916 poslali v šolo za rezervne častnike.²⁵ Ta je bila takrat v Mürzzuschlagu.²⁶

Najverjetneje je po opravljenih skušnjah in potem, ko je bil 1. 2. 1917 povišan v rezervnega praporščaka, zaprosil še za študijski dopust. Želel si je namreč, da bi čim prej opravil maturo oziroma t. i. vojno maturo, ki so jo opravljali dijaki vojaki. Maturo je uspešno opravil v poletnem roku, v prvih dneh julija 1917.²⁷

Antonova zadnja bitka

Po opravljeni maturi pa ni bilo več dosti časa za proslavljanje. Že ob koncu julija je bil vnovič poslan na bojišče. Takrat so večje število vojakov in častnikov 2. gorskega strelskega polka dodelili k

*Anton Rode v vojaški suknji
(Ilustrirani glasnik, 24. 1. 1918, str. 164).*

ljubljskemu 27. črnovojniškemu pehotnem polku, ki je bil takrat na romunskem bojišču. Tja je bil poslan tudi Anton Rode. Iz dokumentov je razvidno, da se je na fronti spet znašel 29. julija 1917 in že 9. avgusta doživel hude boje. Franc Zupančič je o tem zapisal:

»9. 8. Oblačno. Ob 4h zjutraj prične zopet močno naša artilerija. Nato se pričnemo premikati po jarku na desno. Moja kompanija je prva. S par šrapneli nas počasti Rus. Ob ½ 7h dopoldan prekoračimo reko Putna. Ob 7h pridemo v prve ruske jarke, kjer so jih že sinoči pregnali. Ni mamo do sem nič izgub. Medtem postane vroče. Ob ¾ 12j dobim povelje napasti Ruse iz slanke pri Olesesti, medtem ko ji napadata dve kompaniji frontalno. Pred menoj je že dr. Goljevšček z Jagdkomdo; ta mi pove, da so se Rusi že tudi tam umaknili. In res nismo dobili več ujetnikov kot samo enega.

Zato gremo dalje in na sredi vasi Tifest²⁸ ustavim kompanijo in pa Jagdkommando, ki je že na severnem robu vasi. Na desno nimamo namreč zveze. Zato pošlje stotnik Nejedly kompanijo 8 Oblt. Nalezinek) na desno stran od mene, da bi dobila zvezo. Ob 2. 40h pride do regimenta povelje, da moramo spustiti do 2.30h bele rakete v zrak, ker bo ob 3h pričela streljati artilerija. Gremo, da bi premaknili vse kompanije v črto Jagdkompanije, v tem pa me opozori neki zugsführer, da se zbirajo v gozdu poldesno od nas k protinapadu. Žvižgam in upijem, da bi to povedal stotniku Nejedlyju (baonskdtu), pa je že prepozno. Streljanje je že tu. Zasučem kompanijo, ki se res nadve hlabro drži. Pa premoč je na strani Rusov. /.../«²⁹

Prav v teh spopadih se je še posebej izkazal rezervni praporščak Anton Rode, pri tem pa z življenjem plačal svoj pogum.³⁰ Njegovi nadrejeni so v predlogu za posthumno podelitev zlate medalje za hrabrost zapisali:

»9. avgusta 1917 je v boju pri Tifestiju na čelu svoje čete vdrl v sovražnikov strelski jarek. V naslednjih številnih ruskih napadih je ostal odrezan od svoje stotnije, a je z ostankom svoje čete prebil sovražnikove vrste in se potem skušal priključiti svoji stotnji. V boju prsi ob prsi je ostanku čete uspelo doseči stotnijo. Praporščak Rode pa je v bližinskem boju padel junaške smrti.«³¹

Opis Antonove prezgodnje smrti, kot jo je opisal Alojzij Mav,³² duhovnik in skladatelj, je ostal v

²⁵ Prim. *Vorzugsbericht über einj. Freiw. Welche die Res. Offiz. Schule in der Zeit von Juli 1916 bis Ende des Jahres 1916 absolviert haben.* V: ÖSTA/KA, Mil. Schulen, karton 1670.

²⁶ Mürzzuschlag, mesto v severovzhodnem delu avstrijske Štajerske.

²⁷ Prim. *Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach*, str. 30.

²⁸ Tifesti – kraj, ki leži v jugovzhodnem delu današnje Romunije.

²⁹ Zupančič: *Dnevnik 1914–1918*, str. 202–203.

³⁰ Anton Rode. V: ÖSTA/KA, Totenkartei, karton 768.

³¹ ÖSTA/KA, Belohnungsakten des Weltkriegs 1914–1918, Mannschaftsbelohnungsanträge (MBA), Anton Rodé, MBA 100/4967/17, karton 163.

³² Alojzij Mav, roj. 21. 6. 1898 Jarše; v mašnika posvečen 29. 6. 1924; umrl 23. 7. 1977 Ljubljana. V: *Letopis Cerkve na Slovenskem 2000*, str. 461.

spominu njegovih sorodnikov: »Pripovedoval je, da se je ob jurišu na rusko vojsko Anton z zastavo v roki in s pozivom svojim vojakom nevarno izpostavil. Ko je hotel preseči žično ograjo, ga je zadela krogla in je tam mrtev obvisel.«³³

Le malce drugače je o smrti Antona Rodeta že v vojnem času poročal njegov soborec. V pismu, ki ga je objavil časopis *Slovenec* 19. septembra 1917, je med drugim zapisal:

»Tebe, draga mati g. praporščaka Ant. Rode iz Rodice pa osebno poznam in Ti poznaš mene. Vem, da si vse svoje sinove, že zdavnaj odposlala v težko službo domovine in dva od njih že izgubila. Ne ustraši se preveč, ko ti povem, da tudi Tvojega Toneta ne bo več. Njegova z veliko srebrno kolajno odlikovana prsa ne dibajo več. Tudi on je tu našel svojo poslednjo zmago nad štirimi Rusi, ki so mrtvi ležali okoli njega, razmesarjeni vsi. V zadnjih mukah je razvil težko ranjeni Anton vso prst okrog sebe – znak, kako težko se je ločil od mladega, krepkega življenja in zapustil Tebe, priletno mamico, ki Te je ljubil z vso dušo in kakor vsak pošten fant ljubi svojo mater. V tolažbo naj Ti bo, da je padel kot junak na čelu svoje čete za domovino – da si ga darovala domovini. Ta dan (9. avg. in 12. avg.) je nešteto slovenskih in drugih mater ter žena postalo nesrečnih in je izgubilo toliko nedolžnih otročičkov svojega očeta.

Pokopan je bil Anton dva dni potem pri omenjeni cerkvi za razrušeno vasjo. Na širokem grobu stoji priprosti križ in mala tablica z napisom: Lt. Kubn, Lt. Žužek, Fähnr. Rode und 8 Russen«.

In ve, vse druge drage slovenske matere, ki vam je usoda ali 9. ali 12. avgusta ugrabila drage svoje-junake, ne plakajte, s ponosom gleda hvaležna domovina na vaše sinove in može, iz neba pa se vsiplje tolažba in blagoslov božji na Vas, da ne opeša vaša vera in ne opeša vaš pogum. – Vsem prav lepe pozdrave – Drago.«³⁴

Sklep

Zlato odlikovanje za hrabrost, ki ga je za junaško dejanje posmrtno prejel Anton Rode, so izročili njegovim domačim. Mati Marija se zaradi njegove smrti v Galiciji ni mogla utolažiti. Upala je namreč, da bo nekoč postal duhovnik. To si je očitno tudi sam želel, saj si je po opravljeni maturi za svojo nadaljnjo študijsko pot izbral teologijo.³⁵ Vojna vihra in njegova smrt pa sta to preprečili. Materi so tako ostali le še spomini in njegova zlata medalja za

hrabrost. »Spominjam se s kakšno pieteto je branila zlato medaljo, ki jo je po smrti prejel za hrabrost«, je v svojem pismu zapisal gospod kardinal Franc Rode.³⁶ Tudi če se to odlikovanje ni ohranilo, pa se je zato ohranil spomin na tega hrabrega fanta, ki vse do danes vsaj med njegovimi domačimi ni zbledel.

Viri in literatura

Viri

Nadškofijski arhiv Ljubljana (NŠAL)

Župnijski arhiv (ŽA) Mengeš, RMK Mengeš 1893–1900.

ŽA Mengeš, Razne knjige, fasc. 4, Status animarum 1794–1904.

Avstrijski vojni arhiv na Dunaju (ÖSTA/KA)

Belohnungsakten des Weltkriegs 1914–1918, Mannschaftsbelohnungsanträge (MBA), Anton Rodé, MBA 646.711, karton 366.

Belohnungsakten des Weltkriegs 1914–1918, Mannschaftsbelohnungsanträge (MBA), Anton Rodé, MBA 100/4967/17, karton 163.

Verzeichnis über einj. Freiw. Welche die Res. Offz. Schule in der Zeit von Juli 1916 bis Ende des Jahres 1916 absolviert haben. V: ÖSTA/KA, Mil. Schulen, karton 1670.

Anton Rode. V: ÖSTA/KA, Totenkartei, karton 768.

Pismo gospoda kardinala Franca Rodeta z dne 18. 3. 2011 (hrani avtor).

Časopisi

Ilustrirani glasnik, 24. 1. 1918.

Slovenec, 17. 2. 1915.

Odlikovanja pri 27. domobr. polku. V: *Slovenec*, 28. 8. 1916, str. 5.

Pismo slovenskim materam z bojišča. V: *Slovenec*, 19. 9. 1917, str. 3.

Slovenec, 9. 10. 1917.

Slovenec, 15. 10. 1918.

Internet

<http://www.borovnica.si/?m=pages&cid=44> (zapis z dne 6. 9. 2011).

³³ Pismo gospoda kardinala Franca Rodeta z dne 18. 3. 2011 (hrani avtor).

³⁴ Pismo slovenskim materam z bojišča. V: *Slovenec*, 19. 9. 1917, str. 3.

³⁵ Prim. *Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach*, str. 30.

³⁶ Pismo gospoda kardinala Franca Rodeta z dne 18. 3. 2011 (hrani avtor).

Literatura

Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach für das Schuljahr 1916/17. Laibach: Verlag des k. k. I. Staatsgymnasiums, 1917.

Letopis Cerkev na Slovenskem 2000, stanje 1. januar 2000. Ljubljana: Nadškofija, 2000.

Požar, Dr. Laurenz: *Jahresbericht des k.k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1907/1908.* Laibach: Verlag des k.k. I. Staatsgymnasiums, 1908.

Simić, Marko: *Po sledeh soške fronte.* Ljubljana: Mladinska knjiga, 1996.

Šimac, Miha: Zapiski vojaka Albina Peterlina (1895–1916) : iz župnijske kronike župnije Homec. V: *Arhivi* 32 (2009), št. 2, str. 355–378.

Zupančič, Franc: *Dnevnik, 1914–1918: spomini na vojskovanje slovenskih vojakov.* Ljubljana: Slovenska matica, 1998.

Zusammenfassung

ANTON RODE (1895–1917): TRÄGER DER GOLDENEN TAPFERKEITSMEDAILLE AUS RODICA

Die Zeitung *Slovenec* brachte am 9. Oktober 1917 folgende Meldung: »Posthume Auszeichnung. Der vor dem Feind gefallene Fähnrich des k. k. Gebirgsschützenregiments Nr. 2, Anton Rode, wurde mit der Goldenen Tapferkeitsmedaille ausgezeichnet.« Die Wochenzeitung *Ilustrirani glasnik* veröffentlichte später auch sein Foto mit der Notiz, dass er aus dem Dorf Rodica stammte. Es stellte sich von selbst die Frage, ob auch über diesen tapferen Soldaten eine Kurzbiographie verfasst werden könnte. Mithilfe von

archivierten Dokumenten und Zeitungsartikeln wurde festgestellt, dass Anton Rode am 17. Januar 1895 als achttes Kind der Familie Janez und Marija Rode, geb. Cerar, im Dorf Rodica Nr. 9 geboren wurde. Interessant ist die Tatsache, dass Anton Rode ein Onkel des Kardinals Dr. Franc Rode ist. Nach dem Ausbruch des Ersten Weltkriegs besuchte Anton Rode das I. klassische Gymnasium in Ljubljana. Er trat schon in den ersten Monaten des Jahres 1915 in die Armee ein und wurde dem k. k. Landwehrinfanterieregiment Nr. 27 zugeteilt. Schon im Mai 1915 kämpfte er an der russischen Front, später wurde das Regiment an die Südwestfront verlegt. Da sich der Kadett Rode durch mutigen Einsatz und Tapferkeit insbesondere Anfang Juni 1916 hervorgetan hatte, als das Regiment bei Monte Cengiu im Einsatz war, wurde er mit der Silbernen Tapferkeitsmedaille I. Klasse ausgezeichnet. Daraufhin wurde er hinter die Front geschickt, in die Schule für Reserveoffiziere. Nach der Ausbildung und Beförderung zum Fähnrich der Reserve im Februar 1917 suchte er um Studienurlaub an. Im Sommer 1917 legte Rode die sog. Kriegsmatura ab und wurde schon einige Tage später wieder an die Front geschickt. Als Fähnrich der Reserve wurde er dem k. k. Landsturminfanterieregiment Nr. 27 (Laibach) zugeteilt, das damals an der rumänischen Front kämpfte. Das Regiment war in schwere Gefechte verwickelt, in denen sich am 9. August 1917 bei Țițești auch Rode besonders hervortat und seinen Mut mit dem Leben bezahlte. Er wurde posthum mit der Goldenen Tapferkeitsmedaille ausgezeichnet, die man seinen Angehörigen schickte, wie es in solchen Fällen üblich war.